

6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Оспанқұлов Ернар Ерланұлының «Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамыту» тақырыбындағы диссертациясына ресми рецензенттің пікірі

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан – 2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Жолдауында: дене шынықтыру мен спорт мемлекеттің айрықша назарында болуы тиіс екендігіне ерекше назар аударып, салауатты өмір салты ұлт денсаулығының кілті болып саналатындығын атап өткен. Осыған орай диссертация ҚР «Білім туралы» Заңы мен білім саласының - стратегиялық дамуына қатысты мемлекеттік бағдарламалармен тығыз байланыста орындалған жұмыс болып табылады.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	Диссертация мемлекет тарапынан қаржыландырылатын 6 «Мәңгілік Ел» ғылыми негіздері (XXI ғасырдың білімі, гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер) жобасы аясында орындалған. Атап айтсақ оның 6.2 ХХІ ғасырдағы пәнаралық білім, ғылым, мәдениет және спорт саласындағы іргелі, қолданбалы зерттеулер бағытына сәйкес келеді. Сонымен қатар жұмыс бастауыш сатыдағы жаңартылған білім мазмұнындағы «Дене шынықтыру» білім беру бағдарлама талаптарын жүзеге асыруға бағытталған.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Зерттеу барысында төмендегі алынған ғылыми-практикалық нәтижелер: - жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың теориялық-әдіснамалық негіздері айқындалған; - «бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдылары» ұғымының мәні мен мазмұны нақтыланған; - жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының

			<p>өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі құрастырылған;</p> <p>- жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамыту әдістемесі дайындалып, оның тиімділігі тәжірибелік-эксперимент жүзінде тексерілген.</p> <p>Алынған нәтижелердің педагогика ғылымы үшін маңызы және дене шынықтыру пәнін бастауыш сатыда оқытуға практикалық жағынан құндылығы бар.</p>
3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған 	Зерттеу жұмысын автор дербес орындаған.
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген. 	Диссертациялық жұмыс тақырыбының көкейкестілігі жан-жақты ашылған, жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың қажеттілігі мен оның қазіргі оқыту жүйесіндегі әдістемелік қамтамасыз етілмеуінің арасындағы қарама - қайшылықты шешуді көздей отырып ғылыми тұрғыда негізделген.
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды 	Жұмыстың ішкі мазмұны диссертация тақырыбын толық айқындайды.
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	Зерттеудің: жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың теориялық негіздерін айқындап, әдістемесін жасау және оның тиімділігін педагогикалық тәжірибелік-эксперимент арқылы тексеру түріндегі қойылған мақсаты мен соған сәйкес белгіленген міндеттері жұмыста толығымен шешімін тапқан.
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ 	Диссертациялық жұмыстың ғылыми аппаратты логикалық біртұтастықпен құрылған, барлық бөлімдері мен параграфтардың мазмұндалуында ішкі бірлік сақталған, құрылысы логикалық байланысқан.

		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>сыни талдау бар</u>; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген 	<p>Диссертациялық жұмыста автор ұсынған жаңа шешімдерді дәлелдеу үшін жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың теориялық-әдіснамалық негіздері болып саналатын ғылыми әдебиеттерге терең талдау жасалып, оарға қатысты өзіндік пікірлері мен түйіндер келтірілген.</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады)</u>; 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) 	<p>Ізденуші «бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдылары» ұғымының педагогикалық категория ретіндегі ғылыми еңбектерде қарастырылу жайына жан-жақты талдау жасаған. Жаңартылған білім мазмұны жағдайында жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың мәнін, психофизиологиялық негіздерін анықтап, басшылыққа алынатын әдіснамалық тұғырлары мен қағидаларын жүйелі түрде ұсынғандықтан <i>бірінші нәтиженің ғылыми жаңалығы бар.</i></p> <p>Докторанттың «бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдылары» ұғымы осы жұмыста нақтыланып, авторлық анықтама беруге талпынысы <i>екінші нәтижеде жаңалықтың</i> белгісі бар екендігін көрсетеді.</p> <p>Зерттеу барысында жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың компоненттері мен көрсеткіштері, әдістері мен деңгейлері айқындалған құрылымдық-мазмұндық моделінің даярлануы <i>үшінші алынған нәтиженің жаңа</i> екендігін көрсетеді.</p> <p><i>Төртінші нәтиже</i> толығымен жаңа, себебі «Бастауыш сынып оқушыларының жалпы дамыту жаттығуларын өзбетімен орындау дағдыларын дамыту» атты арнайы оқу бағдарламасы; «Бастауыш сынып оқушыларының өз бетімен ЖДЖ-ны орындау дағдыларын дамытудың маңызы» тақырыбында семинарлар сериясы; «Бастауыш сынып оқушыларына арналған жалпы дамыту жаттығулары» атты</p>

			<p>мұғалімдерге арналған әдістемелік құрал әзірленген.</p> <p>Аталған нәтижелер елімізде дене шынықтыру пәнінің білім мазмұнын толықтыруға, ұлттық элементтері бар жалпы дамыту жаттығуларының жаңа үлгілері мен нұсқаларын жасауға мүмкіндік береді.</p>
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u></p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңаболыптабылады)</p>	<p>Диссертация қорытындыларының ғылыми-әдістемелік негізделуі жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u></p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Технологиялық шешімдер жартылай жаңа болып табылады. зерттеудің негізгі мақсаттарына сәйкес инновациялық оқыту технологиялары мен оқыту формаларын, құралдарын тиімді қолданған.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеудің қорытындылары ғылыми тұрғыдан негізделген.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) <u>дәлелденді;</u></p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) <u>ия;</u></p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p>	<p>1) Бастауыш мектепте жалпы дамыту жаттығуларын оқушылардың өз бетімен орындау дағдыларын дамыту әдістемесінің сенімді де нық теориялық-әдіснамалық тұғырлы теориялық жүйесінің анық болуы дәлелденген; тривиалды емес, жаңа, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және екі мақалада (Оспанкулов Е.Е., Кеңесбаев С.М. Жалпы дамыту жаттығулары бастауыш сынып оқушыларының дене тәрбиесінің құралы ретінде // «Дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі» ғылыми-теориялық журналы. – Алматы, 2020. – №1(59). – Б. 85-92.; Оспанкулов Е.Е., Кеңесбаев С.М. Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау</p>

		<p>3) <u>кең</u>; 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) <u>ия</u>; 2) <u>жок</u></p>	<p>дағдыларын дамытудың психофизиологиялық негіздері // «Қазақстанның ғылымы мен өмірі» халықаралық ғылыми журналы. – Алматы, 2020. - №6(2). – 290 б.) дәлелденген.</p> <p>2) «Бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдылары» педагогикалық ұғымының мәні нақтыланып, осы ұғымның ішкі мазмұндық құрылымы анықталып дәлелденді, тривиалды емес, жаңа, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және екі мақалада (Оспанкулов Е.Е., Кеңесбаев С.М. Жалпы дамыту жаттығулары бастауыш сынып оқушыларының дене тәрбиесінің құралы ретінде // «Дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі» ғылыми-теориялық журналы. – Алматы, 2020. – №1(59). – Б. 85-92.; Оспанкулов Е.Е., Кеңесбаев С.М. Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың психофизиологиялық негіздері // «Қазақстанның ғылымы мен өмірі» халықаралық ғылыми журналы. – Алматы, 2020. - №6(2). – 290 б.) дәлелденген.</p> <p>3) Бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделін даярлау мүмкіндігі дәлелденген; тривиалды емес, жаңа, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және екі мақалада (Оспанкулов Е.Е. Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың дидактикалық негіздері // «Дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі» ғылыми-теориялық журналы. – Алматы, 2019. – №4(58). – Б. 78-86; Оспанкулов Е.Е. «Развитие самостоятельности младших школьников на уроках физической культуры» // «Λόγος» der sammlung wissenschaftlicher arbeiten «Wissenschaftliche ergebnisse und errungenschaften. – 2020, december -25. – Band 4) дәлелденген.</p> <p>4) Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамыту әдістемесінің сапасы мен тиімділігі педагогикалық тәжірибелік-эксперимент</p>
--	--	--	---

			жүзінде дәлелденген; тривиалды емес, жаңа, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және Scopus деректер қатарына енетін жарияланымда, «Developing primary school students' skills on general developmental exercises and teachers' professional development on learning technologies in physical education» World Journal on Educational Technology: Current Issues Volume 13, Issue 1, (2021) 42-53. Ospankulov Ernar., Zhumabayeva Aziya., Umirbekova Akerke., Akpayeva Asel., Kenesbayev Serik; «Бастауыш сынып оқушыларына арналған жалпы дамыту жаттығулары» оқу-әдістемелік құралы. – Алматы, 2021. – Б. 96.) дәлелденген.
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Зерттеудің теориялық-әдіснамалық бастау көздерді анықтау барысында мәселенің жан-жақты талдануымен; сонымен бірге зерттеу барысы мен нәтижелерін сипаттауда жүйелілік тұрғыдан келумен; зерттеу нәтижелерін апробациядан өткізумен; қол жеткен мәліметтерді өңдеуде математикалық әдісті қолданумен қамтамасыз етіледі.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Зерттеуде жұмысының нәтижелерін алу үшін: <i>теориялық:</i> философиялық, психологиялық, педагогикалық, физиологиялық, әдістемелік әдебиеттер мен зерттеулерді талдау, тақырыпқа қатысты түйінді мәселелерді танып-білу, жинақтау, салыстыру, модельдеу; <i>эмпирикалық:</i> педагогикалық бақылау, мұғалімдермен әңгімелесулер өткізу, мұғалімдер мен оқушыларға сауалнама өткізу, педагогикалық эксперимент өткізу, <i>математикалық - статистикалық</i> алынған нәтижелерді сандық және сапалық талдау әдістері қолданылған.
		8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Теориялық қорытындылар мен алынған практикалық нәтижелер Алматы қаласы №182, №149 орта мектеп оқушыларымен өткізілген тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында дәлелденді және расталды.

		1) ия; 2) жоқ	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> / ішінара расталған / расталмаған	Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы және нормативтік-құқықтық құжаттарына, зерттеу мәселелері бойынша шетелдік және отандық авторлардың педагогикалық әдебиеттеріне, сөздіктерге, анықтамалықтарға, энциклопедияларға, оқулықтарға, оқу-әдістемелік құралдарға сілтемелер берілген. ҚР БЖҒМ БҒСБК ұсынған халықаралық конференциялар жинақтары мен журналдарда жарияланған материалдарға сілтеме жасалған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға <u>жеткілікті</u> /жеткіліксіз	Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі 149 библиографиялық сипаттамадан тұрады және ғылыми, оқу, мерзімді, заңнамалық және нормативтік, құжаттар тізімін ұсынған.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	- Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың теориялық-әдіснамалық негіздерінің айқындалуы; - «Бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдылары» ұғымының мәні мен мазмұнының нақтылануы; - жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі құрастырылуы зерттеудің жұмысының теориялық маңыздылығын көрсетеді
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	- «Бастауыш сынып оқушыларының жалпы дамыту жаттығуларын өзбетімен орындау дағдыларын дамыту» атты арнайы оқу бағдарламасы; - «Бастауыш сынып оқушыларының өз бетімен ЖДЖ-ны орындау дағдыларын дамытудың маңызы» тақырыбында семинарлар сериясы; - «Бастауыш сынып оқушыларына арналған жалпы дамыту жаттығулары» атты мұғалімдерге арналған әдістемелік және бастауыш сыныптарда дене шынықтыру пәнін сапалы өткізуге тиімді әдістер жүйесін қолдану бойынша ұсыныстар әзірленіп тәжірибеден өтуі зерттеудің практикалық маңыздылығын айқындайды.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?	Жүрізілген зерттеу негізінде дайындалған ғылыми-практикалық құралдардағы оқушылардың өз бетімен орындау

		1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңаболыптабылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңаболыптабылады)	дағдыларын дамытуға арналған арнайы жаттығулар жүйесін (құралдарсыз, құралдармен, гимнастикалық таяқпен, кішкентай доптармен, секірмекпен, гимнастикалық шеңбермен орындалатын ЖДЖ, гимнастикалық орындықтарды пайдаланып орындалатын ЖДЖ, қазақ ұлттық спорт түрлерінің элементтері қарастырылған. Оларды 6B010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығы студенттері мен дене шынықтыру пәнінің мұғалімдеріне дәріс оқуда, семинарлық және тәжірибелік сабақтарын өтуде пайдалану мүмкіндіктері мол.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Ізденушінің диссертациялық жұмысы академиялық стильде, ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға сай орындалған.

Оспанқұлов Ернар Ерланұлының «Жалпы дамыту жаттығулары арқылы бастауыш сынып оқушыларының өзбетімен орындау дағдыларын дамыту» тақырыбында дайындалған диссертациясының дербестігі айқындалған, ғылыми жаңалығы, теориялық және практикалық маңыздылығы дәйектелген, орындалуы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым саласын қамтамасыз ету комитетінің талаптарына сай келетін аяқталған жұмыс деп есептеп, оның авторына 6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Рецензент,
педагогика ғылымдарының докторы,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің
«Медицина және денсаулық сақтау»
факультеті, «Дене шынықтыру және спорт»
кафедрасының профессоры

Е. Алимханов

